NORAKSTS

ADMINISTRATĪVĀ APGABALTIESA

Lieta Nr.A42496807
AA43 – 3415 - 12/13

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2012.gada 25.oktobrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja S.Kanenberga,
tiesneses U.Mihailova un R.Paegle,

piedaloties pieteicēja *S.H.* pārstāvim *V.K.*, atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicināto iestāžu Aizsardzības ministrijas pārstāvei *S.Ž.* un Nacionālo bruņoto spēku pārstāvim *K.Ķ.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *S.H.* pieteikumu par Nacionālo bruņoto spēku komandiera 2006.gada 14.novembra pavēles Nr.271 - VD 200 „Par personālsastāvu" atcelšanu un atlīdzinājuma piešķiršanu, sakarā ar Aizsardzības ministrijas apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 23.jūlija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Nacionālo bruņoto spēku (turpmāk – NBS) komandieris 2006.gada 14.novembrī izdeva pavēli Nr.271 - VD „Par personālsastāvu" (turpmāk – Pavēle), ar kuru nolemts atvaļināt */dienesta pakāpe/ S.H.* no profesionālā dienesta, izbeidzot profesionālā dienesta līgumu pirms termiņa sakarā ar vienības reorganizāciju.

[2] Administratīvajā rajona tiesā 2007.gada 25.aprīlī saņemts *S.H.* (turpmāk – pieteicējs) pieteikums par Pavēles grozīšanu.

Pieteikumā norādīts, ka Pavēles formulējums neatbilst */brigāde/* komandiera 2006.gada 8.novembra Paziņojumam profesionālā dienesta karavīram Nr.04 - 798 (turpmāk – Paziņojums).

[3] Aizsardzības ministrija (turpmāk – Ministrija) rakstveida paskaidrojumā norādījusi turpmāk minētos argumentus.

Paziņojuma veidlapa apstiprināta ar Ministrijas 2005.gada 19.decembra noteikumiem Nr.9 - not „Karavīru atvaļināšanas no profesionālā dienesta noteikumi" (turpmāk – Noteikumi Nr.9) un ietver Militārā dienesta likuma 43.panta otrās daļas 7.punkta redakciju, kas nosaka, ka profesionālā dienesta līgumu pēc vadības iniciatīvas ar karavīru pirms termiņa izbeidz, ja likvidē vai reorganizē vienību (apakšvienību) vai samazina karavīru skaitu, ievērojot minētā likuma 26.panta trešajā daļā noteikto.

Savukārt Pavēlē precizēts profesionālā dienesta līguma izbeigšanas pirms termiņa pamatojums – sakarā ar vienības reorganizāciju, un tā ietver norādi uz Militārā dienesta likuma 43.panta otrās daļas 7.punktu. Jāņem vērā arī */brigāde/* komandiera 2006.gada 14.februāra vēstule Nr.04 - 128 NBS štāba Personālsastāva departamenta priekšniekam, no kuras izriet, ka pieteicējam ir liegta pielaide darbam ar valsts noslēpuma objektiem un nav amata, uz kuru viņu varētu pārcelt.

[4] Administratīvajā rajona tiesā 2007.gada 25.jūnijā saņemti pieteikuma papildinājumi, kuros norādīts, ka pieteicējs ticis informēts par profesionālā dienesta līguma izbeigšanu jau 2006.gada 8.novembrī, ko pieteicējs neapstrīd, taču no Paziņojumā norādītā pieteicējs secinājis, ka tiks atvaļināts no profesionālā dienesta, pamatojoties uz Militārā dienesta likuma 42.panta pirmās daļas 3.punktu un 43.panta otrās daļas 7.punktu, kas pieteicējam dotu tiesības uz paaugstināto militārpersonu izdienas pensiju. Turklāt, izbeidzot profesionālā dienesta līgumu pirms termiņa šā likuma 43.panta otrās daļas 7.punktā minēto apstākļu dēļ, karavīru par to jābrīdina divus mēnešus iepriekš.

[5] Administratīvajā rajona tiesā 2008.gada 27.maijā saņemti pieteikuma grozījumi, kuros lūgts Pavēli atcelt.

[6] Ar Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 23.jūlija spriedumu pieteikums apmierināts, Pavēle atcelta un Ministrijai uzlikts pienākums atjaunot pieteicēju amatā un izmaksāt viņam samaksu par darba piespiedu kavējumu viņa vidējās izpeļņas apmērā par laiku no 2007.gada 14.aprīļa līdz atjaunošanas dienestā dienai.

Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Tiesa lietā konstatēja šādus faktiskos apstākļus.

[6.1.1] 1996.gada 21.augustā izdota Ministrijas NBS Izlūkdesanta bataljona komandiera pavēle Nr.234, ar kuru */dienesta pakāpe/ S.H.* ieskaitīts bataljona personālsastāva sarakstā un visu veidu apgādē 1996.gada 12.augustā (*lietas I sējuma 19.lapa*).

[6.1.2] 2000.gada 19.maijā starp Izlūkdesanta Latvijas miera uzturēšanas spēku bataljona komandieri un pieteicēju noslēgts līgums par profesionālo

militāro (aktīvo militāro un ierindas) dienestu ar termiņu līdz 2005.gada 3.maijam (*lietas I sējuma 30. - 31.lapa*).

[6.1.3] 2006.gada 14.februārī NBS komandieris darīja zināmu NBS štāba Personālsastāva departamenta priekšniekam, ka pieteicējam ir liegta pielaide darbam ar valsts noslēpuma objektiem un nav amata, uz kuru viņu varētu pārcelt (*lietas I sējuma 29.lapa*).

[6.1.4] 2006.gada 25.oktobrī starp Ministriju un pieteicēju noslēgts līgums par profesionālo dienestu Nr.A - 03643 ar termiņu no 2005.gada 4.maija līdz 2010.gada 3.maijam (*lietas I sējuma 21.lapa*).

[6.1.5] 2006.gada 8.novembrī pieteicējam nosūtīts Paziņojums par to, ka sakarā ar vienības (apakšvienības) likvidāciju un reorganizāciju un karavīru skaita samazināšanu tiks izbeigts profesionālā dienesta līgums un pieteicējs tiks atvaļināts (*lietas I sējuma 22.lapa*).

[6.1.6] 2006.gada 14.novembrī ar Pavēli NBS komandieris atvaļināja pieteicēju no profesionālā dienesta, izbeidzot profesionālā dienesta līgumu pirms termiņa sakarā ar vienības reorganizāciju (*lietas I sējuma 23.lapa*).

[6.1.7] 2007.gada 15.martā pieteicējs vērsies pie Ministrijas Ģenerālinspektora ar lūgumu nepieļaut nelikumīgu atvaļināšanu no profesionālā militārā dienesta, jo Pavēles formulējums par izbeigšanas iemeslu neatbilst Paziņojumā norādītajam (*lietas I sējuma 26., 27.lapa*).

[6.1.8] 2007.gada 29.martā Ministrijas Ģenerālinspekcija sniedza pieteicējam atbildi Nr.4./12 „Par atvaļināšanu no profesionālā militārā dienesta", ar kuru informēja, ka Pavēlē ir konkretizēts atvaļināšanas iemesls un pieteicējam ir tiesības vērsties tiesā savu aizskarto tiesību aizstāvēšanai (*lietas I sējuma 28.lapa*).

[6.1.9] 2007.gada 14.aprīlī saskaņā ar NBS */bataljons/* komandiera pavēli pieteicējs tiek izslēgts no personālsastāva saraksta, visu veidu apgādes un atvaļināts rezervē (*lietas I sējuma 20.lapa*).

[6.1.10] 2007.gada 18.aprīlī pieteicējs vērsies pie aizsardzības ministra ar lūgumu nodrošināt pieteicējam karavīra tiesību aizsardzību (*lietas I sējuma 83. - 84.lapa*).

[6.1.11] 2007.gada 29.maijā Ministrija sniegusi pieteicējam atbildi par viņa atvaļināšanu no militārā dienesta rezervē (*lietas I sējuma 41. - 42.lapa*).

[6.1.12] 2007.gada 29.maijā pieteicējs griezies pie */bataljons/* komandiera ar lūgumu par zaudējumu atlīdzību Ls 37 246 apmērā (*lietas I sējuma 86.lapa*).

[6.2] Militārā dienesta likuma 44.panta pirmās daļas 3.punkts nosaka, ka tiesības atvaļināt karavīru – jaunāko virsnieku – no aktīvā dienesta miera laikā ir tiesības NBS komandierim. Tā kā pieteicēja dienesta pakāpe – */dienesta pakāpe/* – saskaņā ar Militārā dienesta likuma 31.panta otrās daļas 4.punkta „a" apakšpunktu ir atzīstama par jaunākā virsnieka dienesta pakāpi, tad tiesa secināja, ka Pavēli NBS komandieris ir izdevis savas kompetences ietvaros.

[6.3] Visi Militārā dienesta likuma 42.panta pirmajā daļā noteiktie gadījumi, kad karavīrs var tikt atvaļināts no profesionālā dienesta, saistīti ar profesionālā dienesta līguma esamību.

Kā konstatēts no lietas materiāliem, tad pieteicējs sākotnējo līgumu Nr.996 par profesionālo militāro dienestu ir noslēdzis 2000.gada 19.maijā, kur līguma termiņš noteikts no 2000.gada 3.maija līdz 2005.gada 3.maijam.

Lietā nav strīda par to, ka pieteicējs, beidzoties līguma Nr.996 termiņam, turpinājis pildīt dienesta pienākumus. Savukārt nākamais līgums par profesionālo dienestu Nr.A - 03643 ar pieteicēju noslēgts 2006.gada 25.oktobrī, kur līguma termiņš noteikts no 2005.gada 4.maija līdz 2010.gada 3.maijam.

Tiesas ieskatā, tas, ka laika posmā no 2005.gada 4.maija līdz 2006.gada 25.oktobrim starp pieteicēju un Ministriju nepastāvēja rakstisks darba līgums un ka līgums 2006.gada 25.oktobrī ir noslēgts ar atpakaļejošu datumu, uzskatāms par pārkāpumu no Ministrijas puses, taču tiesa nesaskatīja tā būtisku ietekmi, kas ierobežo vai skar pieteicēja tiesības.

Ārējie normatīvie akti nesatur obligātu saistību līguma par profesionālo militāro dienestu esamībai rakstveidā, taču izskatāmajā gadījumā līguma rakstveida forma ne tikai atvieglo darījuma uzskaites un esamības faktu, bet tā ir arī pieteicēja kā darījuma dalībnieka tiesība prasīt līguma noformēšanu rakstveidā. No lietas materiāliem tiesa secināja, ka pieteicējs šo tiesību ir izmantojis, pēc 2000.gada 19.maija līguma termiņa iztecējuma vairākkārtīgi griežoties pie Ministrijas ar lūgumu līgumu noslēgt, kas izdarīts 2006.gada 25.oktobrī. Minētais kavējums tiesas ieskatā ir atzīstams par pārkāpumu no Ministrijas puses, taču tas nav pietiekami būtisks, lai ietekmētu pieteicēja tiesību saturu, t.i., lietā nav strīda par to, ka laika periodā, kad starp pieteicēju un atbildētāju nebija rakstveida līguma, būtu ierobežotas no tā izrietošās pieteicēja tiesības, piemēram, uz atalgojuma un kompensāciju saņemšanu.

Līguma noslēgšana 2006.gada 25.oktobrī par periodu no 2005.gada 3.maija nav pasliktinājusi pieteicēja tiesības. Tiesas ieskatā ar minēto līguma punktu Ministrija vēlējās tiesiski nostiprināt un atzīt saistības, kas pastāvējušas šajā periodā starp līguma dalībniekiem. Tas, ka līguma tekstā nav ietverts korekts formulējums, ir Ministrijas privāto tiesību nozares izpratnes jautājums un netiek pārbaudīts administratīvajā procesā.

[6.4] Militārā dienesta likuma 20.panta trešā daļa nosaka, ka profesionālā dienesta līgumu ar karavīriem slēdz līdz šā likuma 41.pantā militārajam dienestam noteiktā maksimālā vecuma sasniegšanai vai uz laiku, kas nav īsāks par pieciem gadiem. Tātad pieteicējam nepārprotami ir garantētas tiesības uz līguma termiņu 5 gadu garumā. Taču to, vai līguma termiņš ir nosakāms ilgāk par 5 gadiem, puses nosaka, savstarpēji vienojoties vai arī ievērojot iekšējos normatīvos noteikto kārtību. Lietā nav pierādījumu tam, ka starp pieteicēju un Ministriju būtu panākta vienošanās par līguma termiņu, kas pārsniedz 5 gadus. Tā kā nav pamata no pieteicēja un Ministrijas savstarpējām līgumattiecībām izslēgt periodu, kad nebija rakstveida līguma, tad attiecībā pret pieteicēju pamatoti ir veikts līgumsaistību ilguma aprēķins, t.i., 5 gadi no 2000.gada 3.maija līdz 2005.gada 3.maijam un 5 gadi no 2005.gada 4.maija līdz 2010.gada 3.maijam.

[6.5] Pavēle izdota 2006.gada 14.novembrī, tātad Ministrijai atbilstoši Militārā dienesta likuma 43.panta piektajai daļai bija jābrīdina pieteicējs par šo faktu ne vēlāk kā 2006.gada 14.septembrī. Lietas materiāliem pievienotais Paziņojums profesionālā dienesta karavīram izdots 2006.gada 8.novembrī, par ko pieteicējs parakstījies 2006.gada 9.novembrī (*lietas I sējuma 22.lapa*). Tādējādi tiesa secināja, ka Paziņojums ir izsniegts, neievērojot likumā noteikto paziņošanas termiņu.

[6.6] Tiesas ieskatā 2006.gada 21.augustā paziņojumu profesionālā dienesta karavīram par to, ka viņš tiks atvaļināts no profesionālā militārā dienesta, pamatojoties uz Militārā dienesta likuma 42.panta pirmās daļas 3.punktu un 43.panta otrās daļas 7.punktu (*sk. Ministrijas Ģenerālinspekcijas 2006.gada 20.decembra vēstuli Nr.4/71, lietas I sējuma 25.lapa*), nevarēja attiecināt uz Pavēli, jo kopš paziņojuma izsniegšanas karavīram ir pagājuši vairāk kā trīs mēneši un pēc paziņojuma izsniegšanas ar karavīru ir ticis noslēgts rakstveida līgums par profesionālo militāro dienestu.

[6.7] Tā kā pieteicējs atbilstoši Militārā dienesta likuma 26.panta trešajai daļai, no kuras izriet, ka pirms karavīra atvaļināšanas Ministrijai bija pienākums noskaidrot, vai karavīru ir iespējams pārcelt citā amatā, kā arī obligāti noskaidrot karavīra viedokli par to, vai šim amatam karavīrs piekrīt, un tikai tad, ja cita atbilstoša amata nav, kā arī karavīrs nepiekrīt zemākam amatam, viņu atvaļināt, nav saņēmis piedāvājumu pārcelšanai citā amatā, ko tiesa uzskatīja par būtisku procesuālu pārkāpumu no Ministrijas puses, Pavēle ir atzīstama par prettiesisku un atceļama.

[6.8] Lietā nav nozīmes apstāklim, ka pieteicējam ir liegta pieeja darbam ar valsts noslēpumu, jo, neskatoties uz to, Ministrijai bija jāizvērtē iestādes kapacitāte un jāpiedāvā pieteicējam amats, kurā pieeja valsts noslēpumam nav obligāta. Ja arī tas nebūtu iespējams vai pieteicējam tas nebūtu pieņemami, tikai tad pieteicēju drīkstētu atvaļināt.

[6.9] Atbilstoši tiesas sēdē noskaidrotajam, pēc Pavēles izdošanas pieteicējs turpinājis pildīt darba attiecības un saņemt atalgojumu no Ministrijas, kā arī Ministrija ir turpinājusi izmantot pieteicēja prasmes un zināšanas militārajā dienestā.

Darba attiecības faktiski pārtrauktas ar NBS */bataljons/* komandiera 2007.gada 14.aprīļa pavēli Nr.072 - id, kad pieteicējs izslēgts no personālsastāva, viņam pārtraukta atalgojuma izmaksa un pieteicējs pārtraucis pildīt darba pienākumus.

Novērtējot lietas materiālos esošo 2007.gada 14.aprīļa pavēli, tiesa secināja, ka tā atbilst 2006.gada 14.februāra pavēles Nr.271 - VD izpildi nodrošinoša dokumenta pazīmēm, t.i., ar minēto pavēli Ministrija izpildīja Pavēli. Par minēto liecina pavēles tekstā esošā atsauce uz Pavēli, konkrēta datuma noteikšana, t.i., 2007.gada 14.aprīlis, un saistību norādīšana pavēles otrajā rindkopā.

[6.10] Prasījumi par zaudējumiem, ko vēlas saņemt pieteicējs un kas pārsniedz Administratīvā procesa likuma (turpmāk – APL) 253.panta otrās daļas ietvarus, ir patstāvīgs prasījums, un pieteicējam ir tiesības šo prasījumu izvirzīt.

[7] Par Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 23.jūlija spriedumu Ministrija iesniedza apelācijas sūdzību, kurā lūgts pieteikumu noraidīt, pamatojoties uz turpmāk minētajiem argumentiem.

[7.1] Tiesa nav ņēmusi vērā Militārā dienesta likuma 20.panta pirmajā daļā noteikto. Savukārt no Militārā dienesta likuma 21.panta pirmās daļas un Nacionālo bruņoto spēku likuma 5.panta otrās daļas 1.apakšpunkta izriet, ka profesionālā dienesta līgumam rakstiska forma ir obligāta. To atzinusi arī Administratīvā apgabaltiesa 2006.gada 11.augusta sprieduma lietā Nr.AA1272 - 06/13 11.punktā.

Ievērojot minēto, tiesa nekorekti secinājusi, ka 2006.gada 25.oktobrī ar pieteicēju noslēgtais līgums uzskatāms par iestādes rīcību, kas radījusi paļāvību par līguma attiecību turpināšanu, kā arī ka līguma slēgšana ar pieteicēju faktiski anulē 2006.gada 21.augusta paziņojumu par profesionālā dienesta līguma izbeigšanu pirms termiņa.

Noslēdzot profesionālā dienesta līgumu, tika novērsta pieļautā kļūda. Līguma neesamība nav ietekmējusi pieteicēja dienesta gaitu un viņš saņēma karavīriem noteiktās sociālās garantijas.

[7.2] Tiesa nepamatoti secināja, ka Paziņojums ir prettiesisks, jo nav ievērots likumā noteiktais paziņošanas termiņš.

Tiesa nav ņēmusi vērā, ka profesionālā dienesta līgums tiek izbeigts ar atvaļināšanas brīdi, jo līdz atvaļināšanas brīdim karavīrs pilda savus pienākumus un saņem sociālās garantijas. Šajā gadījumā nav ņemts vērā, ka atvaļināšanas datums ir 2007.gada 14.aprīlis, kas noteikts */bataljons/* komandiera 2007.gada 14.aprīļa pavēlē Nr.072 - id.

Tiesa pareizi secināja, ka atbilstoši Militārā dienesta likuma 44.panta pirmās daļas 3.punktam NBS komandieris pieteicēju atvaļinājis savas kompetences ietvaros, taču tiesa nav ņēmusi vērā, ka Militārā dienesta likuma 43.panta trešajā daļā noteikts, ka profesionālā dienesta līgumu pirms termiņa izbeidz aizsardzības ministrs vai viņa pilnvarots komandieris. Aizsardzības ministrs izdevis Noteikumus Nr.9, kuru 23.punkta 1.apakšpunkts paredz vienības attiecīgā līmeņa komandiera (priekšnieka) kompetenci izdot personālsastāva pavēli par karavīra atbrīvošanu no amata un atvaļināšanu no dienesta, izbeidzot profesionālā dienesta līgumu pirms termiņa.

Tiesa nav ņēmusi vērā, ka šajā gadījumā uz karavīriem neattiecas darba tiesiskās attiecības reglamentējošās tiesību normas.

[7.3] Tiesa, norādot, ka bija jāizvērtē iestādes kapacitāte un jāpiedāvā pieteicējam viņa dienesta pakāpei atbilstošs amats vai zemākas dienesta pakāpes amats, jo to paredz Militārā dienesta likuma 26.panta trešā daļa, nav vērtējusi, ka minētā norma nenosaka iestādes rīcību gadījumā, ja nav vakanta ne dienesta

pakāpei atbilstoša, ne zemākas dienesta pakāpes amata, kas norāda uz iestādes izvēles tiesībām.

Tiesai bija jāņem vērā */brigāde/* komandiera 2006.gada 14.februāra vēstule, no kuras izriet, ka pieteicējam ir liegta pieeja valsts noslēpuma objektiem, kā rezultātā */brigāde/* nebija amata, kādu pieteicējam piedāvāt.

[8] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 25.marta spriedumu pieteikums noraidīts.

[9] Ar Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Senāts) 2010.gada 10.septembra spriedumu Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 25.marta spriedums atcelts un lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

[10] Ar Administratīvās apgabaltiesas tiesneses 2010.gada 23.novembra lēmumu lietā atbildētājas pusē pieaicināti NBS.

[11] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2011.gada 16.septembra spriedumu pieteikums daļā apmierināts, Pavēle atzīta par prettiesisku, uzlikts pienākums Latvijas Republikai atlīdzināt pieteicējam nesaņemto atalgojumu par laika periodu no 2007.gada 14.aprīļa līdz 2009.gada 31.decembrim, ņemot vērā pieteicēja pēc atvaļināšanas gūtos ienākumus, kurus no tā paša budžeta izmaksājis tas pats tiesību subjekts – Latvijas Republika un noraidīts pieteikums daļā par nesaņemtā atalgojuma atlīdzināšanu par laika periodu no 2010.gada 1.janvāra līdz */dienesta pakāpe/* dienesta pakāpes maksimālajam vecumam (48 gadi).

[12] Ar Senāta 2012.gada 4.jūnija spriedumu (turpmāk – Spriedums) Administratīvās apgabaltiesas 2011.gada 16.septembra spriedums atcelts un lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai.

Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

No Militārā dienesta likuma 43.panta otrās daļas 7.punkta un 26.panta trešās daļas izriet, ka arī Militārā dienesta likuma 26.panta trešajā daļā paredzētā karavīra pārcelšana amata likvidācijas gadījumā ir pakārtota imperatīvām militārā dienesta interesēm. Tas savukārt nozīmē, ka vienības reorganizācijas vai karavīru skaita samazināšanas gadījumā iestādei ir nevis jāpiedāvā karavīram brīvās amata vietas, bet gan, ņemot vērā, pirmkārt, militārā dienesta nepieciešamību, otrkārt, konkrētā karavīra dienesta pakāpi, izglītību un profesionālo pieredzi, jāpārceļ dienesta pakāpei atbilstošā amatā vai ar viņa piekrišanu – zemākas dienesta pakāpes amatā. Savukārt gadījumā, ja iestāde neredz dienesta nepieciešamību turpināt ar konkrēto karavīru dienesta attiecības, tad, pamatojoties uz Militārā dienesta likuma 26.panta trešo daļu, iestāde ir tiesīga izbeigt dienesta attiecības ar konkrēto personu.

Ievērojot minēto, Senāts atkāpjas no Senāta 2010.gada 10.septembra spriedumā šajā lietā atzītā, ka atbilstoši Militārā dienesta likuma 26.panta trešajai daļai iestādei ir pienākums piedāvāt karavīram brīvos amatus gadījumā, ja konkrētais amats, kuru ieņem karavīrs, tiek likvidēts.

[13] Tiesas sēdē Ministrijas pārstāve un NBS pārstāvji Ministrijas apelācijas sūdzību uzturēja uz tajā un rakstveida paskaidrojumos minētajiem motīviem.

Pieteicēja pārstāvis apelācijas sūdzību neatzina, pieteikumu uzturēja uz tajā minētajiem motīviem.

Motīvu daļa

[14] Noklausījusies administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus un izvērtējusi lietas materiālus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka Ministrijas apelācijas sūdzība ir pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[15] Pieteicēja pārstāvis apgabaltiesas tiesas sēdē paskaidroja, ka nelūdz atjaunot pieteicēju amatā, bet lūdz atzīt Pavēli par prettiesisku un izmaksāt pieteicējam nesaņemto atalgojumu par laika posmu no atvaļināšanas dienas līdz 2010.gada 1.janvārim. Līdz ar to pieteicēja prasījums ir par Pavēles atzīšanu par prettiesisku un zaudējumu atlīdzinājumu.

[16] Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pirmās instances tiesa [6.1.1] – [6.1.12] punktā pareizi konstatējusi lietas faktiskos apstākļus, tādēļ tos atkārtoti neatreferē.

Saskaņā ar APL 307.panta ceturto daļu, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākas instances tiesas sprieduma motivācijai. Šajā gadījumā šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Apgabaltiesa konstatē, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums daļā, kas ietverta šā sprieduma [6.2] – [6.4] punktā attiecībā uz *S.H.* pieteikumā ietverto prasījumu par Lēmuma atcelšanu, ir pareizs un pilnībā pietiekams, tādēļ apgabaltiesa saskaņā ar APL 307.panta ceturto daļu pievienojas pirmās instances tiesas spriedumā konstatētajiem faktiem un motivācijai, kas norādīta šā sprieduma [6.2] – [6.4] punktā, un to neatkārto.

[17] Ar pieteicēju profesionālā militārā dienesta līgums izbeigts pirms termiņa sakarā ar vienības reorganizāciju. Apgabaltiesa secina, ka minētais dienesta attiecību izbeigšanas pamats atbilst Militārā dienesta likuma 43.panta otrās daļas 7.punktā noteiktajam (profesionālā dienesta līgumu pēc vadības iniciatīvas ar karavīru pirms termiņa izbeidz, ja likvidē vai reorganizē vienību (apakšvienību) vai samazina karavīru skaitu, ievērojot šā likuma 26.panta trešajā daļā noteikto).

Militārā dienesta likuma 43.panta piektā daļa noteic, ka, izbeidzot profesionālā dienesta līgumu pirms termiņa šā panta otrās daļas 7.punktā minēto apstākļu dēļ, karavīru par to brīdina divus mēnešus iepriekš.

Apgabaltiesas ieskatā nepamatots ir Administratīvās rajona tiesas secinājums, ka pieteicējam par profesionālā militārā dienesta līgumattiecību pārtraukšanu netika paziņots likumā noteiktajā kārtībā.

Iepazīstoties ar Ministrijas Ģenerālinspekcijas 2006.gada 20.decembra vēstuli Nr.4/71 (*lietas I sējuma 25.lapa*), apgabaltiesa secina, ka pieteicējs 2006.gada 21.augustā saņēmis paziņojumu profesionālā dienesta karavīram par to, ka viņš tiks atvaļināts no profesionālā militārā dienesta, pamatojoties uz Militārā dienesta likuma 42.panta pirmās daļas 3.punktu un 43.panta otrās daļas 7.punktu. Faktu, ka pieteicējs brīdināts par līgumattiecību izbeigšanu 2006.gada 21.augustā un ka šo brīdinājumu pieteicējs uzskatījis par sev saistošu, apzinoties, ka līgumattiecības tiks pārtrauktas, apstiprina pieteicēja ziņojums Ministrijas ģenerālinspektoram (*lietas I sējuma 27.lapa*), kurā pieteicējs, citstarp, norāda, ka 2006.gada 21.augustā saņēmis paziņojumu profesionālā dienesta karavīram, kurā viņš tiek informēts, ka profesionālā dienesta līgums ar viņu tiks izbeigts pirms termiņa, pamatojoties uz Militārā dienesta likuma 42.panta pirmās daļas 3.punktu un 43.panta otrās daļas 7.punktu. Šo informāciju pieteicējs vēlreiz norādījis arī pieteikuma grozījumos (*lietas I sējuma 69.lapa*).

Ievērojot Militārā dienesta likuma 43.panta piektajā daļā noteikto, pieteicējs par profesionālā dienesta līguma izbeigšanu pirms termiņa bija jābrīdina ne vēlāk kā 2 mēnešus iepriekš. No minētās tiesību normas izriet, ka paziņošanas termiņam jābūt vismaz 2 mēnešus garam un tas nevar būt īsāks par 2 mēnešiem. Tomēr minētā norma nav tulkojama burtiski un nenozīmē to, ka paziņojumu karavīram jāiesniedz tieši 2 kalendāra mēnešus pirms dienesta līguma pārtraukšanas. Paziņošanas termiņš var būt arī garāks par 2 mēnešiem, bet nevar būt īsāks par šo periodu. Konkrētajā gadījumā, pieteicējam 2006.gada 21.augustā saņemot paziņojumu profesionālā dienesta karavīram par to, ka viņš tiks atvaļināts no profesionālā militārā dienesta, apgabaltiesas ieskatā Ministrija paziņošanas pienākumu izpildījusi atbilstoši Militārā dienesta likuma 43.panta piektajā daļā noteiktajai kārtībai – paziņojumu karavīram izsniedzot 2 mēnešus un 3 nedēļas pirms Pavēles, ar kuru nolemts pieteicēju atvaļināt.

Apgabaltiesa nepiekrīt pirmās instances tiesas secinājumam, ka 2006.gada 21.augusta paziņojumu nevarēja attiecināt uz Pavēli, jo pēc tā izsniegšanas ar karavīru ir ticis noslēgts rakstveida līgums par profesionālo militāro dienestu.

Pirmās instances tiesa pareizi konstatēja, ka ar 2006.gada 25.oktobra līgumu, ar darbības termiņu no 2005.gada 4.maija, tika atbilstoši noformētas jau iepriekš pastāvošas, faktiski nodibinātas kopš 2005.gada 4.maija profesionālā militārā dienesta attiecības ar pieteicēju, noslēdzot rakstveida līgumu. Turklāt, kā pareizi norādīja pirmās instances tiesa, saskaņā ar likuma normu šādu līgumu bija iespējams slēgt uz laiku, kas nav īsāks par 5 gadiem (Militāra dienesta likuma 41.pants).

Ievērojot minēto, apgabaltiesas ieskatā 2006.gada 25.oktobra rakstveida līguma noslēgšana ir jau iepriekš nodibināto tiesisko attiecību noformēšana, jo Ministrija 2006.gada 25.oktobrī neslēdza jaunu līgumu ar pieteicēju, bet gan tikai noformēja jau kopš 2005.gada 4.maija pastāvošas profesionālā militārā dienesta attiecības. Ministrija arī nebija tiesīga šajā līgumā norādīt līguma darbības termiņu, kas būtu īsāks par 5 gadiem, skaitot no 2005.gada 4. maija.

Ievērojot iepriekš konstatēto, apgabaltiesa atzīst, ka tas apstāklis, ka līgums par dienesta attiecībām, kuras pastāvēja starp Ministriju un pieteicēju no 2005.gada 4.maija, tika noformētas tikai 2006.gada 25.oktobrī, nenozīmē, ka Ministrija ir atsaukusi pieteicējam adresēto 2006.gada 21.augusta paziņojumu. Minētais apstiprinās arī ar turpmāko Ministrijas rīcību, atkārtoti nosūtot pieteicējam Paziņojumu un vēlāk arī faktiski pārtraucot profesionālā militārā dienesta attiecības ar pieteicēju.

Arī Senāts šajā lietā ir atzinis, tiesas secinājums, ka pieteicējs brīdināts par atvaļināšanu no dienesta ar 2006.gada 21.augusta paziņojumu, ir atbilstošs lietā esošajiem dokumentiem: pieteicēja paša paskaidrojumiem Aizsardzības ministrijas Ģenerālinspektoram *(lietas 27.lapa)*, kurā norāda, ka 2006.gada 21.augustā ir saņēmis paziņojumu profesionālā dienesta karavīram, kurā viņš tiek informēts, ka profesionālā dienesta līgums tiek izbeigts, pamatojoties uz Militārā dienesta likuma 42.panta pirmās daļas 3.punktu un 43.panta otrās daļas 7.punktu; minēto informāciju pieteicējs vēlreiz norādījis arī pieteikuma grozījumos *(lietas 69.lapa)*. Pastāvot šādiem apstākļiem, tiesa tos pareizi atzinusi par pierādījumiem atbilstoši Administratīvā procesa likuma 161.panta otrajai daļai.

Militārā dienesta likuma 43.panta piektā daļa noteic, ka izbeidzot profesionālā dienesta līgumu pirms termiņa, ja likvidē vai reorganizē vienību (apakšvienību) vai samazina karavīru skaitu, karavīru par to brīdina divus mēnešus iepriekš. Ja pieteicējs brīdināts par līguma izbeigšanu 2006.gada 21.augustā, bet līgums izbeigts 2006.gada 14.novembrī, tad tiesa pareizi atzinusi, ka divu mēnešu iepriekšējas brīdināšanas termiņš ir ievērots un tiesa pareizi piemērojusi Militārā dienesta likuma 43.panta piekto daļu *(Senāta 2010.gada 10.septembra spriedums SKA-545/2010 7.punkts)*.

[18] Militārā dienesta likuma 26.panta trešā daļa noteic, ka, likvidējot amatu vai vienību (apakšvienību) vai to reorganizējot, karavīru pārceļ ne zemākā kā viņa dienesta pakāpei atbilstošā amatā šajā vai citā vienībā vai ar viņa piekrišanu – zemākas dienesta pakāpes amatā. Ja karavīru nav iespējams pārcelt viņa dienesta pakāpei atbilstošā amatā un pārcelšanai zemākas dienesta pakāpes amatā viņš nepiekrīt, karavīru atvaļina no aktīvā dienesta likumā noteiktajā kārtībā.

Apgabaltiesa konstatē, ka Pavēle, citstarp, ir pamatota ar Ministrijas 2005.gada 17.novembra pavēli Nr.361 „Par */bataljons/* štatu". Iepazīstoties ar minēto pavēli, apgabaltiesa secina, ka ar to tika apstiprināts */bataljons/* štats un atcelts Ministrijas 2004.gada 29.aprīļa pavēles Nr.144 „Par NBS vienību

štatiem" 1.1.punkts (*lietas I sējuma 220. - 238.lapa*). Savukārt ar Ministrijas 2004.gada 29.aprīļa pavēles Nr.144 „Par NBS vienību štatiem" 1.1.punktu tika apstiprināts */bataljons/* štats (*lietas II sējuma 8. - 19.lapa*). Apgabaltiesa konstatē, ka Ministrijas 2004.gada 29.aprīļa pavēles Nr.144 „Par NBS vienību štatiem" 1.pielikums paredzēja */bataljons/ /rota/ /grupa/* divas personālsastāva vienības miera laikā, savukārt ar Ministrijas 2005.gada 17.novembra pavēli Nr.361 */bataljons/ /rota/ /grupa/* paredzēta tikai viena personālsastāva vienība miera laikā. Tika veiktas arī citas štata izmaiņas, kopā samazinot septiņus virsnieku amatus miera laikā. Tādējādi apgabaltiesa secina, ka ar Ministrijas 2005.gada 17.novembra pavēli Nr.361 „Par */bataljons/* štatu" tika veikta vienības reorganizācija, vienlaikus likvidējot vairākas, tostarp arī pieteicēja, amata vienības. Apgabaltiesas ieskatā Pavēlē ietvertais atlaišanas pamatojuma formulējums „sakarā ar vienības reorganizāciju" neietekmē Pavēles tiesiskumu pēc būtības, jo arī faktiski veiktā pieteicēja amata vienības likvidācija atbilst Militārā dienesta likuma 43.panta otrās daļas 7.punktā noteiktajam tiesiskajam pamatojumam.

[19] Personas tiesības likumā paredzētajā veidā pildīt valsts dienestu ir ietvertas Satversmes 101.panta pirmajā daļā. Taču, kā atzinusi Satversmes tiesa, Satversmes 101.pants neuzliek valstij pienākumu nodrošināt katrai personai, kura to vēlas, iespēju pildīt valsts dienestu (*sk. Satversmes tiesas 2007.gada 10.maija sprieduma lietā Nr.2006-29-0103 17.punktu*). Satversmes tiesa ir secinājusi, ka Satversmes 101.panta pirmā daļa nevis nosaka absolūtas tiesības personai pildīt valsts dienestu, bet norāda uz to, ka šīs tiesības īstenojamas „likumā paredzētā veidā" (*turpat*).

Militārais dienests ir valsts dienesta veids valsts aizsardzības jomā, kuru pilda karavīrs un kurš ietver arī aktīvo dienestu (*Militārā dienesta likuma 2.panta 1.punkts*). Militārajam dienestam ir savas ievērojamas īpatnības, kas to atšķir no civildienesta (*Dišlers K. Ievads administratīvo tiesību zinātnē. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 154.lpp.*).

[20] NBS ir militāro formējumu kopums, kuru veido militāri organizēta, apmācīta un apbruņota tautas daļa; NBS mērķis ir aizsargāt Latvijas valsts suverenitāti, teritoriālo nedalāmību un tās iedzīvotājus no agresijas (*Nacionālo bruņoto spēku likuma 2.pants*).

NBS uzdevums ir: 1) valsts sauszemes teritorijas aizsardzība un neaizskaramības nodrošināšana, kā arī valsts jūras akvatorijas un gaisa telpas kontrole, aizsardzība un neaizskaramības nodrošināšana; 2) piedalīšanās starptautiskajās operācijās likumos un starptautiskajos līgumos noteiktajā kārtībā; 3) piedalīšanās valsts apdraudējuma situāciju novēršanā normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā (*Nacionālo bruņoto spēku likuma 6.pants*).

Tādējādi NBS īsteno vienu no valsts funkcijām – valsts aizsardzību, kas ir būtiska valsts suverēnās varas joma. No minētās funkcijas efektīvas īstenošanas ir atkarīga valsts drošība. Līdz ar to militārā dienesta tiesiskais

regulējums interpretējams, ņemot vērā šā dienesta lomu valsts funkcijas – valsts aizsardzības – nodrošināšanā.

[21] NBS personālsastāvu komplektē tikai no Latvijas pilsoņiem (*Nacionālo bruņoto spēku likuma 5.panta pirmā daļa*). NBS personālsastāvu miera laikā veido arī profesionālā dienesta karavīri, kuri pilda dienestu saskaņā ar līgumu (*minētā likuma 5.panta otrās daļas 1.punkts*). Personālsastāva komplektēšanu un militārā dienesta gaitu reglamentē speciāls likums (*minētā likuma 5.panta trešā daļa*) – Militārā dienesta likums.

[22] Profesionālais dienests ir militārais dienests, kuru Latvijas pilsonis pilda brīvprātīgi saskaņā ar profesionālā dienesta līgumu, kas noslēgts starp viņu un Aizsardzības ministriju (*Militārā dienesta likuma 2.panta 4.punkts*). Noslēdzot profesionālā dienesta līgumu, tiek nodibinātas militārā dienesta tiesiskās attiecības, kuru ietvaros karavīrs atrodas īpašā valsts pakļautībā – NBS rīcībā. Militārā dienesta attiecību būtiskākā atšķirība no citiem valsts dienesta veidiem ir to pamatā esošās valsts imperatīvās militārās intereses, kas vērstas uz valsts pastāvēšanas un suverenitātes nodrošināšanu. Šo vitālo valsts interešu efektīva nodrošināšana ir pamatā tam, ka militārajā dienestā būtiska nozīme ir karavīra norīkošanai atbilstoši dienesta vajadzībām, ņemot vērā konkrētā karavīra specialitāti un vadības vērtējumu par karavīra specialitātes atbilstību konkrētajai amata vietai (*sk. Militārā dienesta likuma 21.panta pirmo daļu, 25.panta trešo un ceturto daļu, 26.panta pirmo un otro daļu, 27.pantu un 32.panta trešo daļu*). Tādējādi tikai pašas iestādes kompetencē, ņemot vērā dienesta nepieciešamību, ir noteikt, kādu amata vietu NBS ieņems konkrētais karavīrs.

[23] Militārā dienesta likuma 43.panta otrās daļas 7.punkts noteic, ka profesionālā dienesta līgumu pēc vadības iniciatīvas ar karavīru pirms termiņa izbeidz, ja likvidē vai reorganizē vienību (apakšvienību) vai samazina karavīru skaitu, ievērojot Militārā dienesta likuma 26.panta trešajā daļā noteikto. Likuma 26.panta trešajā daļā noteikts, ka, likvidējot amatu vai vienību (apakšvienību) vai to reorganizējot, karavīru pārceļ ne zemākā kā viņa dienesta pakāpei atbilstošā amatā šajā vai citā vienībā vai ar viņa piekrišanu – zemākas dienesta pakāpes amatā. Ja karavīru nav iespējams pārcelt viņa dienesta pakāpei atbilstošā amatā un pārcelšanai zemākas dienesta pakāpes amatā viņš nepiekrīt, karavīru atvaļina no aktīvā dienesta likumā noteiktajā kārtībā.

Kā atzinis Senāts šajā lietā, no minētā izriet, ka arī Militārā dienesta likuma 26.panta trešajā daļā paredzētā karavīra pārcelšana amata likvidācijas gadījumā ir pakārtota imperatīvām militārā dienesta interesēm. Tas savukārt nozīmē, ka vienības reorganizācijas vai karavīru skaita samazināšanas gadījumā iestādei ir nevis jāpiedāvā karavīram brīvās amata vietas, bet gan, ņemot vērā, pirmkārt, militārā dienesta nepieciešamību, otrkārt, konkrētā karavīra dienesta pakāpi, izglītību un profesionālo pieredzi, jāpārceļ dienesta pakāpei atbilstošā

amatā vai ar viņa piekrišanu – zemākas dienesta pakāpes amatā. Savukārt gadījumā, ja iestāde neredz dienesta nepieciešamību turpināt ar konkrēto karavīru dienesta attiecības, tad, pamatojoties uz Militārā dienesta likuma 26.panta trešo daļu, iestāde ir tiesīga izbeigt dienesta attiecības ar konkrēto personu.

[24] Konkrētajā lietā, kā tas izriet no lietas materiāliem, Ministrija bija noskaidrojusi, ka pieteicēju nav iespējams pārcelt citā amatā */brigāde/*, jo pieteicējam ir liegta pielaide darbam ar valsts noslēpuma objektiem un */brigāde/* nebija citu amatu, kurus bija iespējams piedāvāt pieteicējam (*lietas 29.lapa, I sējums*).

Tāpat no lietas materiāliem izriet, ka pieteicējs regulāri interesējies un ziņojis**,** citstarp par turpmāko dienesta gaitu augstākām amatpersonām, (ģenerālinspektoram, NBS komandierim). No pieteicēja 2007.gada 15.marta ziņojuma ģenerālinspektoram izriet, ka ar pieteicēju ir izvesta saruna, kurā ir piedalījušies */bataljons/* amatpersonas un */brigāde/* komandieris *A.R.*, par pieteicēja turpmāko dienesta gaitu, kā arī viedokli izteicis AM ģenerālinspektors *J.B.* (par pieteicēja dienesta statusu), kā rezultātā */brigāde/* komandieris pulkvedis *A.R.* ir pieņēmis lēmumu atvaļināt pieteicēju no profesionālā militārā dienesta (*lietas 26.lapa, I sējums*).

Līdz ar to secināms, ka iestāde bija izvērtējusi militārā dienesta nepieciešamību un konkrētā karavīra dienesta pakāpi, izglītību un profesionālo pieredzi, un atzinusi, ka neredz dienesta nepieciešamību turpināt ar konkrēto karavīru dienesta attiecības. Līdz ar to iestāde bija tiesīga izbeigt dienesta attiecības ar pieteicēju.

Tādējādi Administratīvā apgabaltiesa konstatē, ka Pavēle ir tiesiska.

[25] No Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 92.panta, APL 92.panta un Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 5.panta pirmās daļas izriet, ka tiesības uz atlīdzinājumu paredzētas gadījumā, ja tiesa atzīst iestādes administratīvu aktu vai faktisko rīcību par prettiesisku un ka pieteicējam ir nodarīti zaudējumi ar šo administratīvu aktu vai faktisko rīcību.

Tā kā tiesa ar spriedumu noraida pieteicēja prasījumu par Pavēles atzīšanu par prettiesisku, tad noraidāms arī pieteicēja prasījums par zaudējumu atlīdzināšanu.

[26] Administratīvā rajona tiesa nepareizi novērtēja lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, kā rezultātā taisīja nepamatotu spriedumu, ar kuru pieteikumu apmierināja.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

noraidīt *S.H.* pieteikumu par Nacionālo bruņoto spēku komandiera 2006.gada 14.novembra pavēles Nr.271 - VD 200 „Par personālsastāvu" atzīšanu par prettiesisku un par zaudējumu atlīdzinājumu.

Spriedumu var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja	*(paraksts)*	S.Kanenberga
Tiesneses	*(paraksts)*	U.Mihailova
	(paraksts)	R.Paegle

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās apgabaltiesas tiesnese S.Kanenberga
Rīga, 2012.gada 25.oktobrī